

Nápady mého strýčka.

Sdíljuje Jan Šotek.

Závidění hodná smrt! Moci tak zemřít—pravil strýček—jako tenhle náš Ingersoll, s radostí slevil bych z mého pravděpodobného života nejméně pět let a možno, že i deset mohla by na mne ta zubatá "kosy vládkyně" vyutíť, kdyby byla neústupnou ve svých požadavcích. To je zrovna "božský dar", jakého se tomuto "ničitel" všech zjevných bohů dostalo tou krásnou, všeho utrpění prostou, smrtí. Zhasl, jako na zemi spadlý meteor, světe a záře až dopoledka. S nadmutými plachtami, kolísající sice vlnovitým věku, však pyšně se nesoucí, ponořila se loď žití jeho do moře věčnosti. Usnul—pochvaluje si, že je mu lépe. Což může být krásnější nad takovou smrtí? — Jak povídám, i deset let bych slevil ze svého života, mohla takto zemřít!—

Však mu to též přeju a nezavídím, neb jestli někdo zasloužil si krásnou, lehkou smrt, tož byl to Ingersoll. Celý svůj život, z nevýčerpateľného zdroje planoucí lásky a vtipu kvetoucího, vrhal na cestu lidem světu, jas, radost a smích, oblažuje rok co rok tisíce, ba miliony smrtelníků, za což věru zasloužil si odměnu, odměnu—krásnou smrt.

Byla to zvláštní, pozoruhodná, povahou svou originální postava—tenhle Ingersoll. Podivuhodný reprezentant svého národa i doby své. Americký reformátor druhé polovice devatenáctého století. V něm, jako snad v nikom jiném na světě, družil se horlivý a činný náboženský opravce, plný upřímnosti a opravdového přesvědčení, se zcela praktickým advokátem, který, háje svého klienta, vždy se "domnívá", že hájí pravdu; ale svůj vlastní zájem—výdělek—má vždy a především na paměti. V něm dvojakost duše vypsela v překvapující dokonalost. On chtěl reformovat, lepší, povznášet, duchovních pout, předsudků a pověr náboženských lid zbavovat — a konal to s celou bohatou duší svou a s úspěchem velikým; ale on též chtěl dobře žít, skvěle žít, on, i jeho rodina, což jen pomocí velkých příjmů diti se může a proto též chtěl vydělávat, hodně vydělávat — a také vydělával, takže každoroční jeho příjmy rovnaly se aspoň po našem pojmu, už velkému bohatství. Právě se, že padesát tisíc dolarů byl jen obyčejný jeho roční příjem. Často vydělával více, než to. On dal si hodně platit jako advokát i jako řečník. On nehánil ani nereformoval zdarma, nebo snad za pakatel. Jeho reformační přednášky — jimiž, jako lučavkou, škvilil bůžky náboženských předsudků a pověr, mozky lidské od nich vyčišťuje—vynášely mu od 500 až do 1000 dolarů za jeden večer. Odměna to, již honositi se mohou jen výteční umělci operní a divadelní. Vstupné do jeho reformačních přednášek obnášelo z pravidla jeden dollar. A ku podivu, každý, kdo mohl, rád ho dal, a nikdy potom útraty té nelitoval, neb více za ten dollar v žádné jiné způsobě obdržeti nemohl. A také nikdy neměl nouzi o dollarové posluchače. Mluvil vždy k "domtám" vyplněným. Mnozí vyzvali mu to vysoké vstupné a brali proto opravě upřímnost jeho do pochybnosti. Ovšem chudému lidu přednášky jeho přístupny nebyly; ale kdo ví, jestli zase vliv jeho celkový nebyl by trpěl laciným vstupným. Nynější svět necení věcí lenko přístupné. Čím co dražší, tím lepší. Dollarový Ingersoll vždy a mocně táhl, kdežto čtvrtákový byl by třeba záhy osvědčen a ani chudé už nevábil. Neb ti chudí lidé se tímtež pravidlem, jako bohatí. Ostatně bohatí a jejich noviny dávají tón. Kdo u nich klesne, u všech klesne, až snad na malé výminky. A ti "výmineční" až dosud nenasytili požádné ani jednoho hladového reformátora. Proto snad ostal Ingersoll vždy dražším. Jeho vliv na masovou osobní a pří-

ra, jenž vůbec a žádným způsobem nemusel strádat a trpět za své přesvědčení; ba ani na důkaz své upřímnosti a věrohodnosti. Reformátora královsky placeného a podobně i vlivuplného. Reformátora nové doby, od něhož nežádají se oběti ani mučednictví, na doklad pravdy, ale jen pravda sama a pro ni vykonaná a po zásluze odměněná práce. Ingersoll, co praktický Američan své doby, dal světu příklad, že člověk může být zcela opravdově, věrně i horlivě reformátorem, aniž by musel být světem štváný, vyhladovělý a ubohým mučedníkem svých zásad a přesvědčení. On ukázal nad vše jasněji, že naše doba mučednictví nevyhnutelně nežádá a že lidé dovedou už "dobrou práci" samo sebou oceniti a v díle reformním, což hlavněho, isoučiniti. Že vyrostli jsme z malých stěvků, že "spasitelství světa" a navlékáme pořádnou obuv vlastního soudu a svépomoci. Že nechceme, aby nás někdo spasil, ale jen poučil, za kterouž službu i po případě rádi a dobře zaplatíme. A že opravdový učitel lidstva, který skutečně něco dovede i vydat, nemusí se už, aspoň v Americe, hladu obávat. Jedná se jen o to, aby člověk s toho byl, co podniká. A kdo s toho není, ať jen se usetří a "neobtěžuje", než z jeho strádání nikomu užitek nevzejde.

Tohle počasi—pokračoval strýček — má už na tu mou stárnuou tělesnou schránku velký a často nepřiznivý účinek. Člověk těší se z toho deštěčku, co nám plíně práve chystající se bouře; ale jak to parno, dusno, úmorno na ducha působí? Je mi, jako by mi do mozku olova nalil, takže sotva dovedu myšlenky v slova odvírat a s tebou mluvit. Musíme tedy pro dnešek ustát v hovoru. Však promluvíme si o tom Ingersollovi třeba několikrát ještě, neb život jeho i působení je hlubokou studnicí poučení, dobrých návodů i výstraž. Také chtěl jsem s tebou mluvit dnes o posudcích a vývodech, jež napsal čilý pan Bittner ve svém povědy roztomilém "Šotku", o mém "bolestném výřivku" nad nedostatkem obětavosti řad svobodomyšlných, jež učinil jsem za přiležitosti naší rozpravy o tom novém dvacetitisícovém kostele v Tábore, v Jižní Dakotě. Ale i to musím ponechat až na podruhé. Je ti též spěchat, aby bouře a liják tě nezastihly, než domů se vrátíš. Taková studená lázeň je je ovšem někdy zdravá, leč ty ji právě nepotřebuješ a měl bys darlé sušení šatů. Tedy až příště.

O příčinách smrti nebožtíka Nár. Výboru.

J. A. Oliverius.

Chicago, 4. srpna 1899.

Čítám rád "Myšlenky strýčka" páne Šotkova, an v nich bývá často třiná a dobrá kritika různých zjevů z našeho občanského i národního života. Měl jsem již ovšem častěji přiležitost k postihnutí v tom některých momentů, z kterých jsem poznal, že strýc ten náležitě k pozorovatelnému "mladším" a že tudíž musí mnohdy posuzovati jen na základě pramenů zkalených, ale nicméně rád doznávám, že mi nejvíce soudivým skorem "z duše". Posudky jeho — na př. — o poměrech našich sociálních zní ovšem jinak, než zněly moje při líčení "paprskův" naší tak zvané "civilizace", však co do podstaty v tom žádného rozdíl takového není, třeba to mělo méně příkrého zvuku. V jednom však mi ten pan strýček snad ale dovolí odpor, an není tento výplodkem žádné pohnutky špatné, nýbrž toliko zcela upřímnou touhou, aby se mezi námi aspoň v tom jediném konečně dosáhlo nějakého určitéjšího dorozumění, co nám jest nyní bezprostředně nejdůležitějším. Mlám tu jeho názory o příčinách vzniku a zániku našich tak zvaných "Národních Výborů".

Bylo-li by správným, co o tom soudíš v poslední moe došlém čísle Vašeho listu, pak byla aspoň poslední "Národní Jednota" ve sm "all right", až na dobrou vůli a vlastenecké city těch jistých vědců, kteří při tom opomněli konati svoje povinnosti. On soudí, že vlastní členové toho výboru byli vložni a neupřímní, tak že na místo odrážení "hanebných útoků", jež na činní "zjevné škůdcové a lotři", spíše jej "šmýslně utlučkali pod rouškou uveřejňování "pitomých náhledův druhé

strany", ač prý o prázdnotě těch útokův snadno "i ten největší redaktorský hlupák" musel být přesvědčen. On praví, že "Národní Výbor" zanikl — "budiž prý pamatováno" — hlavně z té příčiny, an nejčelnější novinářští členové jeho vůbec chtěli, aby zanikl, tak že jej i sama "Denice Novověku" prohlásila za mrtvého, když ještě byl živ. "Umlčeli" a "ukřičeli" prý jej k smrti vlastně jeho "přátelé z přinucení neb jen tak na oko".

Je-li však páne Šotkův strýček ochoten respektovati teuz měrou názory cizí, jako zajisté očekává, aby byly respektovány jeho vlastní, pak mi snad dovolí — bez hněvu a klivého obviňování mých pohantek — abych mu v tom byl na odpor. Anebo snad tento jeho názor má být jaksi "odřeknutím" těch mých náhledů, jež jsem o tom samém předmětu teprve nedávno skrze Pokrok Západu v článku o naší národní bezhlavosti ve smyslu zcela opačném projevil?

Dle těchto názorů strýčkových měl onen poslední Národní Výbor zdravé kořeny, tak že mohl vydávati aspoň někdy v budoucnu dobré ovoce národního prospěchu, však hmyz neupřímnosti a něčeho jiného prý strůmek ten zhubil. Však dle názorů mých, kteréž — tuším — as právě tolik respektu zasluhuje, jako jeho, neměl ten Výbor kořenů vůbec žádných, tak že jeho tak zvaný "život" byl jen zdánlivým pohybem mrtvé narozené robitka. Jsem na požádání při respektu za respekt zcela ochoten podati na to dokonalé důvody. Ani nejlepší vůle "Denice Novověku", "Slavie", neb těch ostatních "vědců" nemohla jej spasiti, tak jako by jej nebyla jinak ani nejhorší zlovůle "škůdců a lotřů" udolala, kdyby byl nějaké schopnosti životní vůbec kdy měl.

Ono by snad ale bylo skorem zbytečnosti věsti o tom nyní po letech jalové spory a tím ubjieti čas i sílu potřebné pro řešení problému o budoucnosti!

Tento pojednáváný druhý Národní Výbor byl prostě duplikátem svazku chyb, kterýmiž byl uvržen v hrob Národní Výbor první — a toho času, když první Narodní Výbor postavala, zde byli jen dva malinké časopisy zřetěnění, z nichž "Slavie, co list páne Jonášův byla mezi americkými Čechy v pravém slova smyslu všemohoucí. Tou dobou zde bylo toliko jediného "vědce", kterým byl zesnulý p. Karel Jonáš. Jak to tedy přišlo, že se ono první těleso dokulhalo k svému hrobu bez jediného kvitku nějaké myšlenky, když přece onen páne Jonášův vševládny orgán velikými literami přes celý list tišeňmi volal, že by každý byl "černým zrádcem své krve odrodilcem", kdo by vedení toho výboru neuznával? Tehdy zde bývalo ještě poměrně mnohem více upřímného a poctivého vlastenečství mezi našinci, než bylo lze vykázati v prospěchářské době při kolebce Národního Výboru druhého. Tehdy zde ještě neprobíhal žádný p. Schneider, žádný p. Zdrátek, žádný p. Palda, žádný p. Čepka a vůbec nikdo z těch "vědců", kteří by byli mohli ono dílo tak zákeřněcky rdousiti — ale hle: oao přede jen "natáhlo bal-kory" bez jedinkého skutku nebo skutečku! Byl bych věru dychtiv zvětšiti, v čem se vlastně ten poslední náš "Výbor" vyznamenával proti onomu svému předchůdci, tak že by se v tom mohlo spatovati známka nadějného zdraví, když to bylo u jeho předchůdce znakem tuberkul!

Očekávám důvěrně, že se strýček páne Šotkův nebude hněvati, však mi takto odprám, nýbrž se aspoň z té jediné příčiny bude míti před mým názorem o tom trochu respektu, an jsem byl sám osobně při rození obou těch Výborů svědkem, třeba nevtvářím a nevoaním. Mně nikdy nešlo — a posaváde nejde — při žádné takové věci našeho národa o jakýsi pouhý vzor neb prospěch osobní a tudíž bych si u onoho, maě neznaného "strýčka" vyprosil, aby aspoň máj odpor proti oněm oběma "Národním Výborům" vedený, nestotožňoval s odporem těch, jež nazývá prostě "lotry" a "škůdci", jichž "zlomyslné neb pitomé posudky" byly prý hanebnosti.

Moje námitky proti každé z těch dvou národních rad vedené byly čestny, byly založené na podáváných důvodech a hned předem na léta se v nich naznačovalo, jaký že to haouti musí mítí průběh i konec. To — myslím tedy — nebylo žádnou "hanebností třádku" nebo "lotra", dobrý strýček páne Šotkův!

Co jest však platno rozpravovati dnes o takových minulostech, a hledět vypátrávati na těch mrtvolkách nějaký hezčí chloupěk, když se zde mezi námi o nějakou iniciativu novou vůbec nikdo nestará? Nevychází-li nikdo z našeho žilvu zde z žádnou myšlenkou novou na světlo, která by byla zdárného působení schopna, by jí položil na oltář vlasti zdarma co svojí obětinu — a, vždyť zde máme hejno všech různých vlastenců a vědců, kteří z "národnosti" dojí houfy peněz, prospěchů a výhod, úřadů a nebo "cti", proč pak tedy žádný z nich nepřichází, aby na takové potřebné luštění našeho problému nevypsal nějakou "cenu", jako se vypisuje mezi námi tak často na představení nejlepší maškary, vyvedení nejrychlejšího běhu v pytlí, a nebo "zásluh" nejdelšího nezemření co český immigrant? Snad by se potom předce někde něco objevilo, čeho nám třeba věděti, bychom nezahynuli v národní mizerii! Když houfy takových našich "vědců", "representantů", "vážených, na slovo vzatých předáků" a takové jiné "šlechty" dovedou z národnostního citu těžiti po tisících a tisících, aniž by kde mezi nimi byl jediný, by sám sestavil jakési národní desatero, které by nás vedlo z Rudého moře bahna naší národní nihiloty: tož ať tedy aspoň platí, an ničeho moudřejšího schopni nejsou!

Nebuďtež mi však tato slova vykládána ve zlě. Mlám to dobře ve prospěch našeho národního celku.

Rolník a námezdný dělník.

Americký dělník a americký farmář jsou dvě třídy pracujícího lidu, jež nikterak nemohou se shodnouti na tom, zdaž dá se lépe farmáři neb městskému námezdnému dělníku. Rolník často vytýká městskému dělníku, že tento má se mnohem lépe, poněvadž ve městě vydělá při určité době pracovní vyždycky tolik, aby mohl rodinu svou slušně vyživiti, při čemž má tu výhodu, že společenský život městský jest lepší onoho na farmě, obchody má prý též po ruce, kde u velikém výběru může potřebné zboží laciněji nakoupiti, než farmáři na malém městě. Naproti tomu vytýká městský dělník farmáři, že on má na své farmě dostatek všech životních potřeb po celý rok i tehdy, když úroda není valná, pracuje pilně jen tehdy, když nastane doba setí a sázení, neb doba žni a mlácení. Život v přírodě překoná prý vyždycky onen společenský ve městě.

To jsou asi hlavní vývody obou dělnických stran, jež obsahují dosti pravdy v sobě, ač zdá se nám, že více pravdy nalézá se na straně dělníka městského, než na straně farmářově. Dělník městský odkázán jest na milost a nemilost zaměstnavatelovu, on nemůže říci, že bude po celý rok míti zaměstnání, z něhož vyživuje svou rodinu a platí nájem. Propustí-li jej zaměstnavatel z práce, jest nucen hledati jinou a tu zajisté nastává mu doba krušná, dokud nepodaří se mu obdržeti zaměstnání jinde a mnohdy i jiné, svému oboru nepřizpůsobené. Starost o udržení si zaměstnání a starost, aby s vydělanými penězi vystačil, vyvážá městskému dělníku vyždycky ony společenské zábravy, jichž v městě užije. Vždyť on, když jde do zábavy jednou po delší době, musí si vypočítati, mnoho li smí utratiti, následovně jak dlouho smí v zábavě se zdržeti a tu často se stává, když nachází se v přátelské zábavě, že musí společnost opustiti jediné proto, že peníze došly a jiných pro podobný účel se nedostává. K té městské radosti mísi se mnohdy i nemoc v rodině, jež nepopíratelně častěji se vyskytuje v městech než na farmě, kde čistý a kouřem neprosycený vzduch jest údělem každému obyvateli. Jest pravda, že rolník, který jen poněkud dbá o zvelebení svých polí, žije na své farmě mnohem bezstarostněji a pohodlněji, než dělník městský, třeba i slušně placený a stále zaměstnaný. Na farmě nedolehá placení nájmu, ani časté kupování obleku, poněvadž nelze upříti, že ve městě vydá rodina ročně více za oblek než na farmě, ba on nemusí se chvěti, když nebude několik týdnů pracovati, že rodina jeho octne se bez životních prostředků vydaná na pospas věštili.

To jsou okolnosti, které vykazují přednost farmáře před dělníkem městským. Mnohý snad namítne, že farmář má ve své farmě uložený "kapitál". Ano, avšak

Advertisement for Dr. Aug. König's Hamburger Croften. It features an illustration of a person and text in German and English. The text mentions 'Kdo trpí... nechutí k jídlu' and 'Dr. Aug. König's Hamburger Croften'.

Advertisement for DeLaval Alpha Cream Separators. It includes an illustration of a woman with a child and text in Czech. The text describes the product and its benefits for dairy processing.

Advertisement for Rovníci pozor! (Farmers watch!). It discusses agricultural matters and mentions 'Nový seznam knih' (New book list).

Advertisement for Woodman of the World. It features an illustration of a man with a rifle and text in Czech. The text promotes a book or publication.

Advertisement for Jler's Pure Malt Whiskey. It includes an illustration of a whiskey bottle and text in Czech. The text describes the whiskey and its distillery.

Advertisement for Lesetinský kvád. It features an illustration of a person and text in Czech. The text discusses a book or publication.

Advertisement for Hus a Žížka. It includes an illustration of a person and text in Czech. The text discusses a book or publication.

Advertisement for Knihkupectví Pokroku Západu. It features an illustration of a person and text in Czech. The text discusses a book or publication.